

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ROMÂNIEI ÎN URMĂTORII 20 DE ANI

IOAN MĂRGINEAN

INTRODUCERE

În cele ce urmează, am în vedere conținutul și semnificația „Strategiei de dezvoltare a României în următorii 20 de ani” (demarată în 2014), coordonator general academician Ionel-Valentin Vlad, președintele Academiei Române, și la elaborarea căreia au participat cercetători din cadrul Institutelor acestui înalt for științific al țării, precum și alți specialiști.

Prin actuala Strategie, Academia Română își continuă activitatea la obiectivul asumat de-a lungul timpului de a contribui la dezvoltarea țării.

Așa cum se precizează în „Cuvântul-înainte” al coordonatorului din Sumarul executiv (2017), actuala Strategie (demarată în 2014) conținea la început 11 proiecte repartizate în cadrul Institutelor și Filialelor Academiei Române, iar pe parcurs s-au mai adăugat alte două proiecte coordonate de Banca Națională și de Guvern, iar în desfășurarea activităților au fost implicați și cercetători, profesori și alți specialiști din diverse instituții.

Mai întâi voi reda o prezentare a etapelor de elaborare a Strategiei aflată în atenție, cu publicațiile respective, pentru ca, ulterior, să relievez conținutul acesteia.

PROIECTELE COMPONENTE ALE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ROMÂNIEI ÎN URMĂTORII 20 DE ANI

Programul Strategiei este organizat a se desfășura în șase faze, și a vizat la început, ca orizont, anul 2035. Ulterior, intervalul de timp s-a extins la anul 2038. În prezent (2017) el se află la faza a 5-a cu difuzarea volumului „Sinteză” și a unui „Sumar executiv”, către institutele naționale și partidele politice, în vederea obținerii de observații și sugestii pentru redactarea formei finale a Strategiei, urmând ca în anul viitor (2018), la Centenarul Marii Uniri, să se obțină un consens instituțional asupra noii strategii de dezvoltare a țării.

Adresa de contact a autorului: Ioan Mărginean, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: imargin@iccv.ro.

Tocmai de aceea, consider că este oportună și o succintă prezentare a proiectelor Strategiei și a fazelor parcurse („Strategia de dezvoltare a României în următorii 20 de ani”, vol. I, 2015, coord. acad. Ionel-Valentin Vlad).

1. „Școala și educația” (instituția coordonatoare Filiala Cluj-Napoca a Academiei Române: coord. prof. univ. dr. Ionel Dumitrache, mcAcR; prof. univ. dr. Emil Burzo);

2. „Resursele naturale – rezervele strategice, ce folosim și ce lăsăm generațiilor viitoare” (Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași: coord. acad. Bogdan Simionescu);

3. „Securitatea și eficiența energetică” (Centrul pentru Promovarea Energiilor Regenerabile, Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”: coord. prof. univ. dr. Filip Cârlea);

4. „Securitatea informatică – protecția cibernetică, protecția proprietății intelectuale în proiecte și în publicarea electronică” (Institutul de Cercetări pentru Inteligența Artificială „Mihai Drăgănescu”: coord. acad. Dan Tufiș);

5. „Securitate și siguranță alimentară” (Institutul de Economie Agrară, INCE: coord. acad. Cristian Hera; acad. Ioan Păun Otiman);

6. „Economia și calitatea vieții” (Institutul de Prognoză; Institutul de Economie Națională și Institutul de Cercetare a Calității Vieții din cadrul INCE: coord. acad. Lucian Albu; prof. univ. dr. Gheorghe Zaman, mcAcR și prof. univ. dr. Cătălin Zamfir mcAcR);

7. „Sănătatea de la biologia moleculară la medicina personalizată de vârf în România” (Institutul de Virusologie „Ștefan S. Nicolau”: coord. acad. Victor Voicu);

8. „Proiectul european al Dunării” (Institutul de Geografie: coord. acad. Cristian Hera și acad. Nicolae Panin);

9. „Cultura românească între național, localizare în zona proximală și univesal – Europa multilingvistică, cultura electronică” (Institutul de Filozofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”: coord. acad. Alexandru Surdu);

10. „România, societatea cunoașterii și a valorii adăugate la ceea ce are” (Biblioteca Academiei Române: acad. Florin Filip);

11. „România în era globalizării – Spațiu și tradiție de întâlnire a civilizațiilor, de echilibru și moderație” (Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale: coord. prof. univ. dr. Dan Dungăciu).

Pe parcurs s-au mai propus încă trei proiecte, dar s-a continuat numai cu primele două („Strategia.....” vol. III, partea I, 2016).

12. „Finanțele publice și moneda” (Banca Națională: coord. acad. Mugur Isărescu);

13. „Instituții publice stabile, respectate și durabile. Stabilitatea statului român” (coord. consilier guvernamental dr. Cosmin Marinescu).

Cel de-al treilea proiect „Strategia de apărare” nu a mai fost inclus în acest demers, probabil avându-se în vedere statutul specific al domeniului.

Cât privește fazele Strategiei: faza I (2014) a constat în definitivarea tematicii celor 11 proiecte interdisciplinare, a coordonatorilor din institutele Academiei Române,

a grupurilor de lucru, stabilirea cercetătorilor și experților. A urmat faza a II-a, cu publicarea volumului I (2015). În acest volum se regăsesc analizele situațiilor existente pentru fiecare domeniu de referință, Analiza SWOT, o prezentare a obiectivelor de urmărit, precum și a rezultatelor așteptate. Volumul cuprinde informații deosebit de relevante, cu identificarea punctelor tari și ale celor slabe, amenințările și oportunitățile. Cât privește țintele de atins, unele dintre acestea, în varianta optimistă și realistă, pot fi considerate a fi deosebit de ambițioase, dar de mare interes, iar atingerea lor necesită o mobilizare consistentă.

Faza a III-a a Strategiei (2016) a avut ca obiectiv specificarea progreselor așteptate pe intervale de timp, termen scurt (următorii 3–5 ani), mediu (10 ani) și lung (20 de ani), dar și a țintelor de atins, în context UE, iar rezultatele s-au publicat în volumul al II-lea (2015), inclusiv cu sinteze ale demersurilor întreprinse în faza a II-a.

Faza a IV-a, cu obiectivul de a stabili resursele necesare atingerii țintelor (bornelor în formularea din Strategie), cu publicarea volumului III – partea I (2016). Volumul încorporează și rezultatele a trei seminarii științifice, iar rezultatele acestora s-au concentrat, în mare parte, pe întemeierea argumentată a țintelor de urmat pentru cele trei intervale de timp menționate anterior.

Importanța conținutului acestui volum constă în estimările privind cheltuiile necesare a fi alocate realizării proiectelor. Din experiența trecută rezultă că lipsa resurselor materiale a fost principala cauză a nerealizării multora dintre obiectivele prevăzute în diverse strategii de dezvoltare.

Menținându-se intervalul de referință de 20 de ani, termenul lung al obiectivelor Strategiei a fost deplasat și el, menționându-se acum anul 2037.

În anul 2016 apare și partea a II-a a volumului III, axată pe scenariile privind realizarea Strategiei, și se încheie astfel etapa a IV-a. Sunt incluse și analizele pentru proiectele 12 și 13 cu coordonatorii schimbați (prof. univ. dr. Florin Georgescu; prof. univ. dr. Liviu Voinea și dr. Gheorghe Gherghina, respectiv, prof. univ. dr. Vasile Sebastian Dâncu).

Pentru concretizarea strategiilor au fost organizate trei sesiuni de dezbateri.

În cadrul fazei a V-a (2017) s-au realizat „Sinteza Strategiei” (volumul IV, 2017) și un „Sumar executiv”.

În pregătirea volumului IV s-au organizat alte două seminarii, cu dezbateri asupra materialelor de sinteză pentru cele 13 proiecte și corelarea acestora pentru a se obține o formă unitară a Strategiei, cu orizontul 2038, și cu două termene intermediare (2020 și 2028).

La finalizarea demersului de elaborare a Strategiei de dezvoltare a României în următorii 20 de ani (2018–2038) apreciem depunerea unui efort creativ deosebit de mare din partea celor implicați, cu aducerea în atenție a stărilor de fapt din societatea românească, precum și cu propuneri de ținte de atins, și a mijloacelor de acțiune. În total, cele cinci volume ale Strategiei însumează peste 3 000 de pagini.

După publicarea „Sintezei” și a „Sumarului executiv” se așteaptă observațiile și integrarea lor în formă finală (octombrie 2017), pentru ca în anul viitor, al Marii Uniri, să se obțină un consens instituțional sub patronajul Președintelui României (ian.–febr. 2018).

CONȚINUTUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ROMÂNIEI ÎN URMĂTORII 20 DE ANI

În partea a doua a demersului de față mi-am propus să realizez un comentariu, având în vedere, în special, „Sumarului executiv” (sinteza condensată, încă 130 pagini din text), cu cele 13 proiecte ale Strategiei. Am decis să mă axez pe „Sumarul executiv” pentru a avea în vedere, în primul rând, ceea ce autorii au considerat a fi cele mai relevante aspecte ale conținutului Strategiei (la unele proiecte apar doar unii din coordonatorii inițiali, iar la altele aceștia s-au schimbat pe parcurs).

În Cuvântul-înainte al coordonatorului general, acad. Ionel-Valentin Vlad (pag. XI–XVII), se prezintă contextele intern și extern la care este raportată Strategia.

Dacă primul context este definit prin aniversarea, în anul 2016, a 150 de ani de la înființarea Academiei Române și alegerile locale și parlamentare anul 2017 privește pregătirile pentru aniversarea Centenarului Marii Uniri, iar în anul 2018 urmează desfășurarea de evenimente specifice acestei sărbători, pentru care Academia Română are un program al său.

Cât privește contextul extern, sunt menționate alegerile generale din unele țări membre UE, ca și din SUA, anunțul Marii Britanii de a ieși din UE; discuțiile despre evoluțiile în viitorii ani, cu cinci scenarii posibile, de la continuarea actualiei direcții, la un federalism sporit, precum și referiri la relațiile internaționale, cu o serie de amenințări.

În elaborarea Strategiei s-a urmărit evidențierea situației României pentru fiecare domeniu și unde să ajungă în viitorii 20 de ani (2038), furnizând, în contextul integrării României în UE, un „instrument creator de construcție, de convergență internă și externă și de coerență în dezvoltarea României” (op. cit., p. XVII).

• **Proiectul „Școala și educația”** (coord. prof. univ. dr. Ioan Dumitrache, mcAcR, pp. 1–9). Obiectivul urmărit pentru 2038 este cel al unei „României Educate” cu posibilitatea ca țara „să fie poziționată între primele zece țări ale Europei ca economie, educație, nivel de trai” (p. 1). Desigur că formularea unei astfel de ținte este mobilizatoare, dar sunt de avut în vedere avansurile ce ar trebui să se obțină în domeniile respective. În acest context sunt formulate șapte valori necesare, de încorporat pe deplin în sistemul educațional: încredere, flexibilitate, diversitate, excelență, echitate, transparență, stare de bine/bunăstare.

Pornind de la aceste valori sunt propuse 13 direcții de politică educațională, la nivel general, structural sistemic, instituțional și procesual, cu opt programe fundamentale de la startul în educație, la societatea cognitivă. Totodată, se estimează

necesitatea unei alocări de 7% din PIB pentru educație pentru următorii 10 ani și de 6% ulterior.

• **„Resursele naturale – rezervele strategice, ce folosim și ce lăsăm generațiilor viitoare”** (coord. acad. Bogdan C. Simionescu, pp. 11–16).

Textul se deschide cu menționarea provocărilor, între care gradul avansat de epuizare a resurselor, productivitate și eficiență scăzute (p. 11). Se continuă cu punctul de plecare al Strategiei: valorificarea cât mai prudentă a resurselor; principiile și direcția principală a Strategiei, respectiv înscrierea României pe traiectoria dezvoltării durabile, cu reabilitarea patrimoniului natural. Sunt vizate componentele: calitatea aerului, apa, solul, pădurile, ariile protejate, resursele subsolului și cele energetice, deșeurile.

Principalele acțiuni privesc limitarea degradărilor și aducerea la parametri dezirabili, ceea ce reclamă atât resurse materiale cât și umane. Numai reducerea poluării aerului cu emisiile de gaze cu efect de seră ar necesita 1,47% din PIB (7,4 mld. lei); investițiile în accesul la apă potabilă și în sistemele de colectare și epurare a apei uzate, canalizare etc. necesită, pentru următorii cinci ani, aproape 15 mld. euro, iar alți 7 mld. pentru încă un interval de cinci ani. La rândul lor, investițiile pentru managementul riscului de inundații costă 17 mld. euro.

Costurile necesare pentru investițiile în asigurarea calității mediului ajung la 4,5 mld. euro; pentru ariile protejate se estimează 920 mil. euro, iar pentru resursele energetice alte 100 mld. euro (în perioada 2018–2038); la rândul lor reducerea emisiilor în cazul deșeurilor necesită până la 450 mil. euro. De menționat că reciclarea deșeurilor trebuie să fie o activitate antreprenorială. Nerealizarea obiectivului de reciclare (50% din deșeurile municipale solide până în anul 2020, eventual cu o prelungire de cinci ani) va atrage penalizări din partea UE (pp. 13–16).

După cum se constată, îmbunătățirea condițiilor de mediu necesită cheltuirea unor sume foarte mari. După cum este necesară și o schimbare de comportament a populației cu prevenirea în mai mare măsură a degradării acestuia.

• **„Securitatea și eficiența energetică”** (coord. prof. univ. dr. Filip Gârlea, pp. 17–24)

România are resurse energetice importante, cu o independență în tendință de consolidare, de până la 85% (p. 17). Trebuie să precizăm că această situație se datorează atât resurselor existente, capacităților de producție, creșterii eficienței energetice, dar și faptului că, pe parcursul tranziției, s-a diminuat semnificativ necesarul de consum, ca urmare a dezindustrializării.

Pentru viitor se consideră că sunt necesare „capacități energetice noi, cu tehnologii curate”. Totodată este necesară deținerea de către stat de participatii în sectorul electroenergetic și să participe la investiții strategice (p. 24).

• **„Securitatea informatică – protecția cibernetică, protecția proprietății intelectuale în proiecte și în publicarea electronică”** (coord. acad. Ioan Doru Tufiș, responsabil proiect dr. Angela Ioniță, pp. 25–31)

În cadrul proiectului starea actuală în domeniu este considerată a fi una precară și se propun măsuri, se fac recomandări de îmbunătățire, începând cu înființarea de

instituții care să se ocupe de securitatea cibernetică, cu recomandarea dezvoltării unui management al riscului, adoptarea standardelor și a procedurilor de întărire a capacității de răspuns la incidente de securitate cibernetică până la formarea specialiștilor și instruirea operatorilor economici în domeniul respectiv.

- **„Securitate și siguranță alimentară”** (coord. acad. Cristian Hera, responsabil proiect acad. Păun Ion Otiman, pp. 33–38).

Pornind de la evaluarea stării securității alimentare și nutriționale, se consideră că, în viitorii 20 de ani, ar trebui să se obțină o dublare a valorii producției agricole, cu tranziția de la o țară net importatoare la una exportatoare de produse agricole.

De asemenea, se impune creșterea accesului populației la hrană și îmbunătățirea calității alimentației, precum și ridicarea nivelului educației populației rurale, pregătirea profesională a fermierilor, reabilitarea sistemelor de irigații.

Implementarea programelor necesită alocarea de fonduri publice consistente: pregătirea șefilor de exploatații necesită două mld. euro; pentru cercetarea agricolă câte 700 mil. euro pe an; reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații 1,4 mld. euro; infrastructura rurală 15 mld. euro (p. 36).

Printr-o astfel de abordare s-ar putea recupera decalajele față de țările dezvoltate în privința agriculturii, urmând exemplul Franței.

- **„Economia și calitatea vieții”**

În acest caz avem de-a face cu un proiect care a fost împărțit în trei părți, dată fiind complexitatea implicată.

Partea I – **Cadrul economic al dezvoltării României** (coord. acad. Lucian Liviu Albu, pp. 39–45). Partea a II-a – **Dezvoltarea durabilă și eficiența macroeconomică** (coord. prof. Gheorghe Zaman, mcAcR, pp. 45–57). Partea a III-a – **Calitatea vieții** (coord. prof. Cătălin Zamfir, mcAcR, pp. 57–61).

În Partea I se prezintă calculele referitoare la evoluția Produsului Intern Brut pe locuitor (PIB/locuitor/PPP) exprimat în dolari SUA, avându-se în vedere scenariile realist, optimist și pesimist. În scenariul realist se pornește de la ce se estimează că se va întâmpla în UE (cu ritmul mediu de creștere a PIB de 2,6% în perioada 2020–2030 și de 2,4% în 2031–2038), iar în România creșterile se preconizează a fi de 5% și respectiv 4,0% (pp. 40–41). Deși România a înregistrat creșteri importante după anul 2000 și sunt premise ale continuării trendului, recuperările decalajelor se vor produce totuși într-un ritm scăzut.

În realizarea creșterii economice un rol semnificativ îl au investițiile publice. Așa cum se cunoaște, în România veniturile bugetare ca valori relative din PIB sunt mici (maxim 34,8%), față de situațiile din alte țări UE și doar în 2035–2038 ar ajunge la 40% (pp. 42–43). Pe de altă parte, însă, este de consemnat că se caută realizarea unei bune colectări a veniturilor bugetare, ceea ce ar putea crește mai repede și cu mai mult nivelul menționat anterior.

Partea a II-a se concentrează pe sustenabilitatea dezvoltării economico-sociale, cu țintire asupra bunăstării populației și consolidarea clasei de mijloc (p. 45). Dezvoltarea durabilă vizează componentele economic, social și de mediu (ambiental).

Analiza măsurii în care România se înscrie în țintele UE 2020 în privința unor indicatori esențiali (rata ocupării, cheltuieli cu cercetarea, dezvoltarea și inovația; energie regenerabilă; eficiența energetică; rata abandonului școlar și a educației terțiare) reliefează faptul că declajele sunt extrem de mari (p. 48), exceptând energia regenerabilă, ca procent din consumul brut și eficiența energetică, unde țintele sunt îndeplinite, inclusiv prin scenariul optimist. Astfel, pentru energia regenerabilă, România avea ținta îndeplinită la nivelul anului 2014, perioada de debut a Strategiei (26,1% față de 20% ținta UE 2020); cât privește eficiența energetică (fără indicarea valorii pentru 2014), dar este de presupus că era îndeplinită, atâta timp cât pentru anul 2018 sunt trecute procente de 40–41,5%, cu mult peste media UE. La ceilalți indicatori, se poate ajunge la nivelul țintelor respective într-un interval mare de timp (cu diferențe de 20 de ani și chiar mai mult). Astfel, la rata ocupării (populația 20–64 ani) numai în anul 2038 se atinge ținta UE pentru 2020 (scenariul optimist și realist); în privința cheltuielilor cu cercetarea, dezvoltarea și inovarea, numai prin scenariul optimist se produce apropierea de ținta UE 2020 (2,9% față de 3% din PIB).

Și în privința abandonului școlar, cu țintă UE de sub 10%, România are o situație precară: 17,3% în 2014, și cu 10% în scenariul optimist, pentru 2018; tot 10% în 2028, pentru scenariul realist și 7%, în anul 2038.

La educația terțiară, cu ținta UE de 40% din populația 17–33 ani, nu este identificată atingerea acesteia nici în anul 2038 (39% la scenariul optimist și 29% la cel pesimist).

Un alt domeniu abordat se referă la stabilitatea financiară ca obiectiv strategic al dezvoltării durabile și creșterii eficienței economice. Recomandarea este ca datoria publică să fie menținută la limitele actuale, de 38–40% din PIB, iar pe măsura creșterii PIB, serviciul anual al datoriei publice să se diminueze, de la 26–28%, la 15–20%, în anul 2038 (p. 54).

Partea a III-a, referitoare la calitatea vieții conține o diagnoză a stării sociale, considerată a fi una gravă, din cauza economiei slab dezvoltate, dar și ca urmare a politicii publice minimale adoptate pentru domeniul social (p. 58).

Problemele sociale de rezolvat, pentru următorii 20 de ani, se referă la: amploarea sărăciei; migrație externă masivă pentru muncă; grupurile defavorizate, cu situația social-economică deosebit de gravă a romilor: 84% trăiesc în sărăcie, au un nivel scăzut de educație și calificare (p. 60).

Îmbunătățirea stării sociale din țară reclamă o administrație rațională și eficientă, centrată pe interesele populației, un sistem politic mult mai democratic și transparent.

Strategia generală constă în schimbarea politicii sociale ale „statului minimal”, cu una asemănătoare strategiei europene.

În perspectiva anului 2038, obiectivul „unei societăți echilibrate, rațional organizată” (p. 61), este realizabil, dacă este adoptat și urmat la toate nivelurile de organizare ale societății.

• **„Sănătatea. De la biologia moleculară la medicina personalizată de vârf în România – Repere pentru următoarele două decenii”** (coord. acad. Victor Voicu, pp. 63–66).

În Proiectul referitor la sănătate se pornește de la faptul că sănătatea populației este un domeniu „cu impact puternic asupra calității vieții” (p. 63), dar valorile unei serii de indicatori evidențiază probleme importante cărora trebuie să li se facă față, de la îmbătrânirea demografică – rate înalte de morbiditate și mortalitate, la scăderea celei de natalitate, de la o infrastructură neactualizată la alocări financiare insuficiente. Se dorește ajungerea la un sistem de îngrijire a sănătății centrat pe profilul individual de risc „mai eficient, mai echitabil și mai flexibil” (p. 63).

Atingerea unui astfel de obiectiv necesită o dezvoltare accelerată a sistemului, inclusiv a celui privat, menținerea accesului deschis la servicii medicale prin solidaritate socială; focalizare pe medicina de prevenție; formarea specialiștilor, așteptându-se ca România să se apropie de nivelul mediu din UE în privința indicatorilor de sănătate.

• **„Proiectul European al Dunării – Strategia națională a Dunării”** (coord. acad. Cristian Hera, responsabil proiect acad. Nicolae Panin, pp. 68–72).

Avându-se în vedere Strategia Europeană pentru regiunea Dunării (SUERD), se dezvoltă o strategie națională cu privire la cercetarea și inovarea pentru regiunea Dunării românești. Și aceasta conține, ca obiective (pp. 65–72): interconectarea acestei regiuni cu întregul bazin al fluviului: căi navigabile interioare mai flexibile, legături rutiere, feroviare și aeriene; încurajarea energiilor durabile; protejarea mediului și gestionarea riscurilor de mediu; creșterea prosperității, prin coordonarea fondurilor naționale, regionale și UE, stimularea excelenței în cercetare (atingerea unui minim al investițiilor guvernamentale și procente de 3% din PIB; consolidarea infrastructurii de cercetare și a cooperării între universități și centre de cercetare, precum și alte acțiuni care să conducă la succes proiectul respectiv, ceea ce presupune adoptarea lui de către organele de stat și finanțare adecvată.

• **„Cultura românească între național, localizare în zona proximă și universal. Europa multilingvistă, cultura electronică”** (coord. acad. Alexandru Surdu și acad. Victor Spinei, pp. 73–79).

Prin Proiect, se asumă prevederile Agendei Europene pentru cultură (2007), „de promovare a diversității culturale și dialogului intercultural” (p. 73). Proiectul înglobează câteva concepte cheie interdependente: conservare și dezvoltare, vizibilitate internă și internațională, dialog intra și intercultural.

Se au în vedere domeniile: filosofie, psihologie, istorie, literatură, folclor, lingvistică, istoria artei (consider că își au foarte bine locul și sociologia, antropologia, etnografia).

Se urmărește valorificarea tradiției culturale naționale scrise; dezvoltarea unor platforme online; traducerea în limbi străine a creațiilor culturale românești, dezvoltarea de grupuri de cercetare; reabilitarea monumentelor istorice și, nu în ultimul rând, finanțarea consistentă a proiectelor culturale, de cercetare și multe altele, inclusiv un post de televiziune într-o limbă de circulație internațională, care să prezinte realitatea românească, cultură, social, economic, politic etc.

Prin scenariile realizate (pp. 78–79), doar cel optimist, în care nu se iau în considerare factorii de risc, ar conduce la recuperarea decalajelor față de țările UE

dezvoltate, cel realist cu combinare a doi factori de risc, ar prezenta o recuperare importantă a acestor decalaje. În scenariul pesimist cu o conjunctură nefavorabilă, ca urmare a unor posibile deteriorări ale situației internaționale, înrăutățirea situației economice și sociale din țară, ar promite doar încetinirea procesului de depreciere a patrimoniului național, dacă se adoptă, totuși, măsurile prevăzute în strategie.

• **„România – Societatea cunoașterii și a valorii adăugate la ceea ce are”** (coord. acad. Florin Filip; responsabil dr. Viorel Gafta, pp. 83–86).

Societatea bazată pe cunoaștere se referă la crearea, prezervarea, transmiterea și folosirea elementelor de cunoaștere, iar resursele acesteia sunt cunoștințele care alcătuiesc „conceptele individuale și colective” (p. 81). Așa cum era de așteptat, România trebuie să dezvolte un program amplu și consecvent de trecere consistentă la ceea ce presupune societatea cunoașterii prin educație, sporirea competențelor informatice, accesul la internet de mare viteză, strategie de securitate cibernetică (pp. 84–85).

În toate cele trei variante de scenarii se așteaptă progrese pentru următorii 20 de ani, cel puțin unul de tip regional, iar la vârful performanței, un nivel mediu UE, în condițiile elaborării unor planuri de acțiune adecvate.

• **„România în era globalizării – Spațiu și tradiție de întâlnire a civilizațiilor, de echilibru și moderație”** (coord. prof. univ. dr. Dan Dungaci, pp. 87–91).

În condițiile actuale, cu multe amenințări, România trebuie să își fructifice potențialul și să devină „regiune naturală de atractivitate și influență” (p. 87). Este vorba de regiunea extinsă a Mării Negre (cu o rază de 1 500–2 000 km).

Analiza realistă a situațiilor de fapt, în ceea ce privește România, ca punte euroatlantică, între Est și Vest, cu vulnerabilitățile specifice, provocările la nivel regional și mondial, conduce la o constatare mai degrabă pesimistă, și se accentuează necesitatea adoptării de soluții interne cu instituții publice și stat funcțional, asumarea mizelor de politică externă „noua generație politică” (p. 91).

• **„Finanțele publice și moneda”** (coord. prof. Florin Georgescu, pp. 93–98).

În text se reliefează o situație schimbată față de perioada anterioară, în ceea ce privește raporturile dintre sectoarele economic și financiar, astfel că s-a ajuns la „o creștere economică fără aportul creditării”, ceea ce a condus la contradicții: rate minime ale dobânzilor, stagnarea investițiilor.

În spațiul economic-financiar românesc randamentul capitalului este mai ridicat decât în țările dezvoltate (21%, față de 5–6%). Are loc, însă, o decapitalizare a firmelor, prin înregistrarea de pierderi anuale (5% din PIB – circa 8 miliarde Euro; p. 94). Creșterea economică nu se reflectă corespunzător în veniturilor populației; distribuția veniturilor favorizează capitalul, comparativ cu munca etc.

Este necesar ca, și pe viitor, să se mențină un nivel apropiat de cel actual al datoriei publice (40% din PIB), iar deficitul bugetar să nu depășească 3% din PIB (p. 96).

• **„Instituții publice stabile, respectate și durabile – Stabilitatea statului român”** (coord. prof. univ. dr. Vasile Sebastian Dâncu, pp. 99–110).

Analizele efectuate pentru starea de pornire conduc autorii tot la rezultate pesimiste referitoare la relația stat – cetățeni: o birocratizare excesivă, corupție în administrație, structuri excesive (obeze), politizare excesivă, disfuncționalități de funcționare, stat inercial (p. 99).

Se consideră că statul arogant, corupt, opac, obez, birocrat și indiferent trebuie să devină statul suplu, responsabil, transparent, integru și apropiat de cetățean (p. 100). Dacă se pot comenta unele din generalizările privind situația actuală, este evident că ceea ce se propune sunt obiective cu totul dezirabile de modernizare, iar în acest context sunt avute în vedere detalierea măsurilor de adoptat – instrumente și strategii, de la reforma instituțională, cu creșterea performanțelor instituțiilor publice, la guvernare deschisă (p. 102). Aceasta din urmă se referă la consolidarea administrației publice și a funcției publice, formarea profesională pentru administrația publică, debirocratizare, descentralizare. Prin detalierea strategiei realiste (cea mai probabilă), se au în vedere ținte pe cele trei intervale de timp, iar, pe lângă așteptările de realizare a obiectivelor se indică și poziționări ale României în cadrul unor clasamente ale Băncii Mondiale, OECD, UE.

Îmbunătățirile se raportează la câștigarea unor poziții mari favorabile în aceste clasamente, dar și determinarea unor niveluri-țintă de atins.

Este adus în atenție și un scenariu catastrofic cu semn de întrebare. Se apreciază însă că statul român îndeplinește satisfăcător funcțiile minimale: de furnizare de bunuri publice. Dincolo de acestea se consideră necesar, ca prin reforma instituțională „să crească forța statului, capacitatea lui de acțiune” (p. 110).

După această incursiune în conținutul „Strategiei de dezvoltare a României”, mai menționez că la sfârșitul volumului sunt nominalizați experții care au participat la elaborarea proiectelor, inclusiv la seminariile de brainstorming (din 2015) și la ancheta Delphi.

CONCLUZII

Desigur, aici este vorba de concluzii de etapă și se intenționează ca Strategia să fie finalizată, în urma observațiilor și propunerilor, în vederea adoptării ei printr-un acord național.

Chiar și din prezentarea sumară rezultă faptul că, într-adevăr, s-au depus eforturi consistente, cu rezultate remarcabile în demersul de elaborare a proiectelor incluse în această Strategie, și ea se constituie într-o realizare științifică de excepție.

Sunt de apreciat, de asemenea, estimările, cu cele trei scenarii, care se referă la progresul așteptat să se obțină în intervalul celor 20 de ani, rezultatele depinzând de intervențiile efective pentru realizarea obiectivelor incluse, dar și de contextele viitoare, interne și externe, care pot fi mai mult sau mai puțin favorabile, sau să inducă dificultăți în atingerea țintelor.

Chiar dacă unele dintre propunerile formulate sunt dezbătute în prezent în spațiul științific, dar și în cel public, înscrierea lor într-o strategie coerentă, pe domenii

interconectate, aduce, evident, un plus de cunoaștere și, mai ales, când se indică modalități de acțiune în vederea atingerii țintelor propuse pentru un domeniu sau altul. Apreciez, în mod deosebit, țintele care se referă la progresele ce urmează a fi realizate, față de situația actuală și cum pot fi ele obținute.

Încheierea unui acord național pe conținutul și apoi pe implementarea propunerilor din Strategie este, fără nicio îndoială, în măsură să se obțină progrese semnificative în domeniile vizate cu efecte benefice, pentru întreaga țară.

Totodată, precizez și faptul că, în cadrul Proiectului Centenar, Academia Română, cu institutele componente, intenționează publicarea unui număr de volume dedicate diferitelor procese din societatea românească a ultimilor 100 de ani.

Primit: 14.06.2017

Acceptat: 02.08.2017